

ՕՐԱԳԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 փոքր

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին 4. Պայտը եւ գաւառաց համար ԿԱՆԻՒԻ 6 մէկիս վեցամսեայ 3
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դրու է. անկի անգամներու համար սովորականին կը լինի:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Լրագրոյս վերաբերեալ ցամաքի եւ այլ գուրքին պէտք է ուղղել Մ. Յ. Մէլիքեան, Պապար Ալի ծագակտի քիւ 20 Տ. ձիվէկեան է. Գէնջիի տպարանը:

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. Մէլիքեան

Խմբագիր Բ. ՊԱՅՄԱՆՔ

Կ. ՊԱՆԻՍ 30 ԱՊՐԻՒ

ԽՂԹԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մանիսա, 26 ապրիլ 83

Խմբագիր Տէր,

Զմիւռնիոյ արժանեւոր առաջնորդ Տ. Մուրատեանց Սրբազան ազգային ինչ ինչ խնդրոց անօրինակեան պատճառաւ՝ չարախօսութիւններ արտաբերելու և երբ ապրիլ 22 ին Նորին Սրբազանութիւնը տեղւոյս դպրոցը դատարանին մէջ հարցաքննութեամբ կ'ըլլալէն և խնդրահովեմեամբ դպրոցական փոքրիկ մանուկները քննելով՝ կ'ուսուցանէր, ահա՛ սրբախօսութիւնը, առեւտեց հեռագիրն Ամեն Տ. Մելիքեանց Սրբազան Արքեպիսկոպոսին Հայրապետական միաձայն ընտրութիւնը:

Ձեռն կրնար այս պահուս քաղաքիս ազգայնոց զգացածը լինէր անարդար և հեռագիրներն հարձակի արագութեամբ սկսան անընդհատ անդալ՝ թէ՛ էջմիածնէն, թէ՛ Ռուսաստանէն և մանաւանդ ընդմիջակայէն, որք սրտաղին կը ընդհարէին նորընտիր ղեկավարին ներդաշնակ քուէիւք ընտրութիւնը:

Նոյն երեկոյ Զմիւռնիայէն հասան ի Մանիսա 7-8 պաշտօնական անձինք, ընդ որոս էր և մեծատաղանդէն Մամուրեան Մատթէոս էֆի. Անճման և փառաւոր խորանճանայ հանդէս մը կատարուեցան նոյն երեկոյ ի պատիւ Հայրապետին:

Մեղմանակից էին տեղւոյս թաղականք և բազմաթիւ պատուաւոր ազգայինք:

Եւանդուն բաժաններ առաջարկուեցան նորընտիր կաթողիկոսին կենացը:

Ունեւոր էին կեցցէ՛ները և որոտնբոստ՝ ծախահարութիւնք:

Մուրատեան Սրբազան երկու բաժակ առաջարկեց. մին՝ համայն Հայ ազգի կենաց, և միւսն՝ յատկապէս Համադարպին Ընտրութեան ժողովոյ կենացը: Եւ այս առթիւ երկու անգամ ընտիր տոննախօսութիւններ ըրաւ՝ տխրաբեմ և յուզեալ սրտիւ, և այն աստիճան ոգեւորեալ էին իւր խօսքերն որ ամբողջ բաղմանք՝ պահ մը իւրեանց ուրախութիւնը Խոնարհով ոկսան յուզուիլ և յարտառու շարժուիլ:

Բանախօսութեանց նիւթն էր՝ նախնի եւ այժմեան կաթողիկոսական դրութիւնք, ներկայիս բաղձալիտման դժուարութիւնք, իւր անձնական տկարութեան որտաւ շարժ խոստովանութիւն, և վստահայր մի միայն Աստուծոյն օգնութիւնն ու բարձր շնորհն կը ճանաչէր և կը հայցէր իրեն օգնական եւ ապաւեն:

Յետոյ մի բաժակ ալ՝ տեղւոյն քարոզիչ Գեր. Տ. Գալուստ վարդապետ Ծախաղլեան՝ արժանաւոր տիր աշակերտ Մուրատեանց Սրբազանի՝ առաջարկեց նորընտիր Հայրապետին կենացը, և հակիրճ բայց ազդու կերպով պատկերացոյց Նորա կենաց արդիւնաւորութիւնը՝ թէ ի Ռուսաստան, թէ՛ յերուսղէմ և թէ՛ ի Զմիւռնիա:

Ապա Արեւելեան Մամուր խմբագրութեամբ Մամուրեան Մատթէոս էֆէմիոս յոտնկայո՛ւ բաժակ ու առաջարկեց նորընտիր Հայրապետին կենաց, իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ բանախօսութիւն մը ընելով, յորում թուեց Նորին Սրբազանութեան ընտիր ընտիր բարեմասնութիւններն և ջարդաւ Աղդրն ու Եկեղեցին մատուցած դրահատեղի ծառայութիւններն, և բնաւ թէ՛ ապաքէն Հայ ազգին հոսկ ուրեմն ունեցաւ իւր արժանաւորութիւնը Հայրապետին, և Հոս մաղղային Ընտրութեան ժողովոյ խոստուն ընտրութիւնն դովեց եւ դահութիւն յայտնեց Աստուծոյ որ Արեւելեան Մամուր ազգայնաւոր բաղձանքներն իրացան վերջապէս:

Ծախահարութիւնք և կեցցէ՛ները՝ ամեն բանախօսութեանց վերջաբանն էին:

Հետեւեալ օրը՝ Սրբազան Հայրը՝ բաղձութեամբ երեւելեաց եւ ժողովուրդեան ամեն կարգի ազգաց, երկաթուղւոյ կայարանը հասաւ, ուր երկաթուղւոյ տնօրէնութիւնը շքեղ փափոն մը պատրաստած էր յատկապէս Նորին Սրբազանութեան:

Այսպէս, Մանիսա գիւղաքաղաքն ինչպէս Օսմանեան պատժութեան մէջ նշանաւոր էր իւր դահածառանգ Սուլթաններու հիւրասիրութեամբը, նոյնպէս այժմ, առաջինն եղաւ հիւրընկալող եւ սղջաւաղ՝ Մելիքեանի Բ. Նորընտիր կաթողիկոսն, որոյ հովանան խնամքներն անխտիր վայելած էր՝ 8-9 տարիներէ ի վեր և որ կ'ընթաց բազմիկ ի դահ Հայրապետութեան, որ 1882 դեկտ. 6 էն ի վեր սրբաբեալ մնացած էր, որ ակնդէտ կ'ապասէր Մուրատեանց Սրբազանի նման հատընտիր դահաւակի մը:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ծարթուս Անգլո-Ռուսական վեճն այնպիսի երեւոյթ մ'առաջաւոր խաղաղութեան յոյսերն առաւել քան երբէք զօրացան, և եթէ անակնկալ դէպքեր չպատահին, վերջնական կարգադրութեան մը կ'ընդունուի մոտաւոր է: Լորտերու

խորհրդարանին նախընթաց երեւոյեան նստին մէջ, արտաքին գործոց նախարար Լորտերնօվիլ ըրած յայտարարութիւններն, զորս հեռագիրը մեզ հաղորդեց երէկ, այս մասին ոչ ևս ներկայութիւն կը թողուն: Ռուս-Անգլիական սահմանագլխոց դժման բանակցութիւնը յաջողապէս յառաջ տարուած են Լոնտոնի մէջ և սկզբամբ համաձայնութիւն գոյացած է մի կողմէ՝ Լորտերնօվիլի և Լորտ Բէմբորդէի և միւս կողմէ Ռուսական գեներալ Գ. Թը Սթալի և Ռուսական պատուիրակ Լէտաք երկրաչափին միջև: Լոնտոնի Ռուսական գեներալն արդէն իւր կառավարութեան հաղորդած է այս յաջող բանակցութեան արդիւնքը: Չորն անշուշտ ուրիշ բան չպիտի ընէ, եթի ոչ վաւերացնէ զայն, զի կարելի չէ եսթալիլ թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը կանխաւ տեղեկութիւն չունէր բանակցութեան արդիւնքէն, կամ թէ բնեւթ, Գ. Թը Սթալ տուանց հրահանգի գործած լինի:

Երկու տանէ ի վեր է որ Անգլո-Ռուսական վեճն ծագում առած էր և այսքան միջոցի մէջ հանրային կարծիքը մերթ երկիւղով եւ մերթ յուսով համակրուեցաւ: Զանազան երկիւղալի զրոյցներ անդառնդ դէտեսն, և միջեւ իսկ ըսուեցաւ թէ յարաբերութիւնք արդէն խղճած և դեռապաք յետս կոչուած էին, ինչ որ առաջին քայլն էր դէպ ի պատերազմ, և դիւանագիտութեան աղդուութիւնը պահ մը տարակուսի տակ թողուեցաւ: Բայց ահա՛ իրողութիւնք հակառակը կ'ապացուցանեն: Դիւանագիտութիւնն ու բանակցութեան վերջապէս գտաւ անյուծելի երեւոյց դժուարութիւնները՝ հարթելու միջոցը: Միջնորդութեան տեղ, որ մեծ դժուարութիւններ կը ներկայէր, իրաւարարութիւնը դրուեցաւ եւ ֆոմարոնի զօրավորին ընթացքը քննելու և պարտաւորութիւններ տեղ, որ Ռուսական պատուիրակ խնդրոյ տակ կը ձգէր, սա հնարագիւտ հարցը դրուեցաւ թէ արդեօք երկու հակառակորդ կողմերէն մին սխալ չէր մեկնած մարտ չի պայմանադիրը: և այսպէս դիւանագիտութիւնը ցոյց տուաւ թէ ամենէ տաք նախալից պարագայից մէջ իսկ կըրնայ բարեգործ աղդեցութիւնն ի դործ գնել:

Սահմանադիտոց դժման խնդրոյ դժուարին մասը լուծուած կրնայ համարուիլ և կը մնայ այժմ իրաւարարութեան խնդիրն, որ ըստ ինքեան իւր կարեւորութիւնը կը կարուսանէ, քանի որ իրաւ հակառակորդ կողմերն ալ խաղաղասիրական արամագրութեամբ վառուած և արդէն համաձայնած են վեճի նիւթ եղող հիմնական խնդրոյն վրայ: Սակայն և այնպէս իրաւարարութեան գաղափարը բոլորովին ի բաց չէ թողուած, զի Լորտերնօվիլ Լորտերու ժողովոյ մայիս 11ին նստին մէջ յայտարարած է թէ այս կողմէ բնաւ դժուարութիւն մը չնախատեսուեր: Յայտնի է թէ Գերմանիոյ կայսրն չէ ուղած ասանձնել այս փափուկ պաշտօնը, և վերջապէս փառութեան տոյն մերժուած սա պէս կը մեկնուի թէ, նախ առաջարկուած պաշտօնը լաւ սահմանուած չէր և երկրորդ՝ իրաւարարին բարձր դիրքը մեծապէս կը փափկացնէ իւր դերը:

Միւս կողմէ կ'ընէ իրաւարարութիւն մը իրապէս անհրաժեշտ է երկու կողմանց, դիւրին պիտի լինի դէթ ձեւի համար իրաւարար մը դառնել: Արդէն Տանիմարքայի և Պերճիոյ ու Գոնկոյի թագաւորաց անունները կը յեղեղուին, որք պատրաստ են այս փափուկ պաշտօնը կատարել գահացուցիչ կերպիս, և թէ երկու կողմէ միանգամայն խնդրուի:

ՏԱՐՏԱՆԵԼԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յայտնի է թէ Անգլո-Ռուսական պատերազմի մը պատահականութեան առջեւ գրեթէ բոլոր եւրոպական տէրութիւնք փոքր ի շատէ զինուորական պատրաստութիւններ կատարելու պարտաւորեցան, ապագայ դէպքերուն հանդէպ բոլորովին անպատրաստ չգտնուելու համար: Թուրքիա ևս բոլորովին անմասն չգտնուեցաւ այս զգուշութիւններէն, և վերջին օրերս տեղական լրագիրք ընդ որս և մեք ծանուցիւր թէ քանի մը ձեռնհաս սպայից պաշտօն յանձնուած էր Տարտանէլի նեղոցին մէջ ի դործ գնելու այն պաշտպանական միջոցներն, որոս Թուրքիայի Գերմանացի զօրավորներէ օգտակարեալ յանձնախումբ մ'առաջարկած էր, որ նախապէս Տարտանէլի զրկուած էր ծովային ամրութիւնները քննելու համար: Յրանապէս թան լրագրոյ Պաշտ թղթակցը կ'ըսէ թէ կըրցած է ճիշդ տեղեկութիւններ ստանալ այս յանձնախումբին տեղեկագրին վրայ:

Յանձնախումբն հաստատած է թէ, կը գրէ, ամրութիւնք բարւոք զինուած են, թնդանթք իրենց սալակներուն վրայ զետեղուած և աղմամբեաց պարենաւորումն գահացուցիչ փիճակի մէջ են: Նեղուցին անցքն հաղիւ 900 մէթրոյ լայնութիւն մը ունենալով այն տեղն, ուր բերդերն իրենց կրակները կը խաչաձեւեն, իրենց Գրուրի հետ ձիւր թնդանթքները ստուգիւ մեծ աւերումներ կրնան դործել այն նաւարարներ նեղուցը: Սակայն և այնպէս առաւելագոյն պահանջութեան համար, յանձնախումբն հետեւեալ

առաջարկները կ'ընեն.—ցամաքը քա-
նի մը շինութեանց ձեռնարկել որք
պիտի կրնան արագապէս աւարտիլ
այն պատահականութեան համար,
յորում փորձ փորձուի բերդերն
ետեի կողմէ առնուլ ինչպէս նաև
գործընդերք բերդերուն պահպան
գործը, ներդրելն մէջ ևս, զրահա-
ւորներ կեցնել, երեք կարգ ծովա-
ռումբ զետեղել, որք անցքն անան-
ցանելի պիտի ընեն: Սոյն դիտա-
րաններն ուսկից ելեքտրականու-
թեամբ կրակ պիտի տրուի ծովա-
ռումբոյ, արդէն շինուած են՝ մին
Եւրոպական և միւսն Ասիական ծո-
վեղերաց վրայ: Պէտք է յարել թէ
սխալ են այն տեղեկութիւնք թէ
ծովառումբ չէր գտնուեր արքու-
նի նաւարանին մէջ: Ներդրել փա-
կելու համար բաւական քանակու-
թեամբ ծովառումբ կայ պատրաստ
և անորապայտօյը սա է թէ, անոնց-
մէ Տորտանէլ կը դրկուին այս պա-
հսւս:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Յայտնի է թէ իսլամաց մէջ երբ
աղայ մը իւր նախնական ուսումն
սկսելու տարիքն հասնի, հանգի-
ստուոր արարողութիւն մը տեղի
կ'ունենայ, յորում տղան թափո-
րով դպրոց տարուելէ յետոյ՝ նորէն
տուն կը բերուի, ուր իւր ծնողքն՝
իրենց նիւթական կարողութեան
համեմատ՝ նուէրներ և կարկան-
դակ կը բաշխեն:

Այս կարեւոր արարողութիւն
նը նախընթաց օրը ծերունի կայսե-
րական պալատան մէջ կատարուե-
ցաւ վեհ. Սուլթանին երկու որդե-
ւոց համար, ի ներկայութեան նա-
խարարաց և պալատական բարձր-
աստիճան պաշտօնատէրաց: Ա-
ղօթներ կարդացուեցան վեհ. Սուլ-
թանին թանկագին կենաց պահ-
պանութեան համար և ապա նը-
ւէրներ բաշխուեցան ներկայից:

—Վեհ. Սուլթանը Շէֆազա-
թի Ա. պատուանշանն ընծայեց ծո-
վային գործոց նախարար վսեմ
Հասան փաշայի տիկնոջ և դստերոյ:

—Ռուսական դեսպան Պ. տը
Նէլսոնֆ և իտալական դեսպան
Քորթի կոմսն՝ երէկ Բ. Դուռն եր-
թալով՝ տեսակցեցան արտաքին
գործոց նախարար վսեմ. Ասիմ.
փաշայի հետ:

—Ռուսական նորընտիր դես-
պան Պ. Կիբա՝ Միրաճ-Կէճէսիի տօ-
նին առթիւ՝ երէկ չկրցաւ վեհ.
Սուլթանին ներկայանալ, և կ'ըսուի
թէ այսօր պիտի ներկայանայ իւր
դեսպանական փայտադրերը մատու-
ցանելու համար:

—Փիլիպէի Ռուսական հիւպա-
տոս Պ. Սուրբին մայրաքաղաքս ե-
կաւ: Կը կարծուի թէ վերջին օրե-
րու փիլիպէի մէջ պատահած ցա-
ւալի դէպքերուն վրայ տեղեկա-
դիր մը պիտի մատուցանէ Ռուսա-
կան դեսպանատան:

—Իսթըն Էքսպրէս կ'ըսէ թէ
Հնդկաստանի փոխարքայ Լորտ
Տըֆորին հրաժարման վրայ դեռ
պաշտօնական տեղեկութիւնք կը
պակսին:

—Անգլիական արտասովոր և
լիազօր դեսպան Ս. Ռելիամօ Հու-
այթի դեսպանական փայտադրերը
դեսպանատուն հասած լինելով,
անգլիական դեսպանատունն երէկ
խնդրեց Բ. Դուռն դիտել թէ՛ Ս.
Ռելիամօ Հուայթ ո՞ր օր պատու
պիտի ունենայ վեհ. Սուլթանին
ներկայանալու:

—Պրանսական դեսպանատան
խորհրդական Պ. Ռելիամօ այսօր ծը-

րանսա ուղեւորեցաւ արձակուրդով:
—Դանտէի միջադէպին յանձ-
նածողովոյ գումարման ժամանակը
մերձեցած լինելով, Բ. Դուռն կող-
մէ պատուիրակ նշանակեալ պաշ-
տօնատարն ի մօտոյ մայրաքաղաքէս
պիտի մեկնի ի Դանտէ:

—Չանդըրիի գաւառակին շու-
կային մէջ վերջին օրերս հրդեհ
ծագելով, 40 սենեակ ունեցող փայ-
տաշէն փաթիլի պանդուխտ մը, 230
խանութ եւ փայտաշէն փաթիլի
մզկիթ մը հրոյ ճարակ եղեր են:
Այլաժ շէնքերը շուկային մէկ եր-
րորդ մասը կը կազմէին և շէնքե-
րէն զատ 6,000 ոսկւոյ վաճառ. ալ-
րեր են:

—Պուլղարիոյ երեսփոխանական
ժողովն մայիս 13 ին արտասովոր
նիստ մը պիտի գումարէ Զարիպ-
րոտ-Վաքարէլի երկաթուղւոյն չի-
նութեան արտօնութիւնը վաւերա-
ցնելու համար:

—Փիլիպէի Հելլենական դեր-
հիւպատոս Պ. Լէվիտիս մայրաքա-
ղաքս եկած է՝ Ս. Գէորգայ տօնին
առթիւ պատահած ցաւալի դէպ-
քերուն վրայ տեղեկութիւններ տա-
լու համար Հելլենական դեսպա-
նատան:

—Օսմանը լրագիրը կը ծանու-
ցանէ թէ կայսերական կառավա-
րութիւնն ի մօտոյ ընդարձակ բա-
րենորդումներ պիտի ներմուծէ
Պասարլի նահանգը:

—Յայտնի է թէ մարտ ամսոյ
մէջ Բարբաթոս կղզին հեղեղա-
նման անձրեւներ տեղայով, ողո-
ղումներ պատճառած էին: Վերջին
ըրոց նայելով, եղած վնասը մինչեւ
25,000 ոսկի կը հաշուի:

—Փիլիպէի համանուն լրագիրը
կը ծանուցանէ թէ, Հելլենաց Եփ-
լի թագաւորին անուան տարե-
դարձին առթիւ պատահած ցաւա-
լի դէպքերուն պատճառով, Փիլի-
պէի Հելլենական հիւպատոս Պ.
Քէննատիոս բողոքագիր մը ուղ-
ղեր է Արեւելեան Բուլղարիոյ կառա-
վարին, որով կը խնդրէ 1. Հելլե-
նական դրօշակին դէմ եղած թշնա-
մանց համար հատուցում, 2. վը-
նասեալ Հելլենական հպատակաց
վնասուց տուգում և 3. խռովու-
թեանց հեղինակներուն պատժու-
մը:

—Ռուսիոյ ծովապետներէն Բո-
րոֆ Գեր—ծովապետն Սեւ ծովու
Ռուսական եզերաց պաշտպանու-
թեան հրամանատար անուաներ է:

—Վերջին օրերս հրատարակեալ
կայսերական հրամանագիր մը կը
հրամայէ անմիջապէս սկսիլ 1885-
86 տարւոյ զինուորագրութիւնը:
Սոյն կայսերական հրամանին հա-
մաձայն, ներքին գործոց նախա-
րարութիւնն շրջաբերական մը ուղ-
ղեց գաւառական իշխանութեանց,
հրամայող որ հսկեն որպէս զի զին-
ւորագրութեան ցանկերուն մէջ
արձանագրեալ երիտասարդաց վե-
ցերորդը մասին վիճակը միայն
քաշուի, և հնձոց ժամանակէն ա-
ռաջ աւարտի՝ հողագործ ժողո-
վուրդն իւր աշխատութիւններէն
չարգելելու համար:

—Փիլիպէի Հելլենական հիւպա-
տոս Պ. Քէննատիոս՝ Սէլանիկի հիւ-
պատոս անուանած լինելով, ի մօ-
տոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ եւ
աստի Սէլանիկ պիտի երթայ:

—Դահլիճէն մարտ 4 թուով
կը ծանուցանեն թէ, Ալէքսանդրիոյ
աւազակութեան վնասեալ օտարադ-
գեաց տրուելիք հատուցումները
յուսիս ամսոյ վերջերը պիտի վը-
ճարուին:

—Զմիւռնիոյ պաշտօնական լրա-
դիրը կը ծանուցանէ թէ, տեղւոյն
մաքսատան հասցիքն՝ որ 317,567

Օսմ. ոսկի եղած էր 1298 ի ելմտա-
կան տարւոյն մէջ, անցեալ տարի
մինչեւ 394,363 ոսկւոյ հասած է:
Յիշեալ լրագիրն այս առթիւ դի-
տել կուտայ թէ, 46 799 ոսկւոյ
յաւելումն՝ Զմիւռնիոյ մաքսա-
տանց ներկայ ընդհ. տնօրէնին
բարեւք վարչութեանէն յառաջ ե-
կած է:

—Վերջին տեղեկութեանց նա-
յելով, Օսմանցիներուն պատգամա-
ւորութիւնն, որ մայրաքաղաքս
պիտի գայ Ատոսիտէս փաշայի փո-
փոխութիւնը ինքրելու համար Բ.
Դուռն, նախընթաց օրը մեկնել է
Քարթուսիէն, և չարթուս վերջերն
աստ պիտի հասնի:

Լրագիրը հրատարակած են քա-
նի մը մասերն այն բանախօսու-
թեան՝ որով Ատոսիտէս փաշա Սա-
մսի աղագային ժողովոյ՝ նառաջըն-
դը բացած էր իշխանը թուելէ յե-
տոյ այն բարենորոգումներն, որ
ներմուծուած են կղզւոյն կառա-
վարութեան մէջ, ինչպէս նաեւ այն
շանքերն, զորս ցոյց տուած է երկ-
րին բարօրութեան և բարգաւաճ-
ման համար, գառնապէս գանգա-
տեր է իւր վրայ եղած ամբաստա-
նութեանց և զոյարտութեանց
դէմ, և աւարտել է իւր բանախօ-
սութիւնն՝ կոչում ընելով երեսփո-
խանաց գիտակցութեան և հայրե-
նասիրութեան: Վեր փափաքիւմ ը-
սեր է, որ համարձակութեամբ
յայտնէք ձեր միտքն, ինչպէս կը
պատշաճի ազատամիտ կառավա-
րութիւն մը վայելող ազատ մար-
դոց: Բարձրաձայն յայտնեցէք թէ
ինձ դէմ եղած ամբաստանութիւնք
հշտարկու են եթէ ոչ սուտ կամ
զրպարտական: Պատասխանեցէք
ինձ, և ես պատրաստ եմ անմիջա-
պէս Բ. Դուռն դիմել, որպէս զի
Սամսի իշխանութեան պաշտօն-
անկ ընէ, եթէ յայտարարէք որ իմ
կառավարելու եղանակս անհաճոյ է
ձեզ:

Աղագային ժողովը պաշտօնանկու-
թեան միաձայն քուէով մը պա-
տասխանել է Ատոսիտէս փաշայի
սոյն յորդորանաց, Հիմակ առժամ-
եայ կառավարութիւն մը կազմուած
է կղզւոյն գործերն յանձնակերպ
համար մինչև ցանուանումն նոր իշ-
խանին:

—Մեր երէկի թուով ծանու-
ցնէք արդէն թէ, Սոֆիայի անգլի-
ական գործակալատարին քով ծառա-
յող երկու անգլիացի կանայք՝ Բա-
ղաքէն դուրս Պուլղար գորականոց
կողմէ յարձակում կրելով, իրենց
պատուոյն խօգ. ժաբար բռնաբա-
րուած տեսած էին:

Վերջին տեղեկութեանց նախե-
լով, սոյն եղեւնագործութիւնը
Գուրու-Պաղար կոչուած տեղը պա-
տահեր է և ոճրագործներէն 35
զինուորական վարժարանին աշա-
կերտներէն եւ մին տասնապետ
մ'եղեր են, և իրենց գաղանակն
կիրքն յագեցնելէ յետոյ, բըռ-
նաբարեցող վրայ գտնուած արժէ-
քաւոր նիւթերն ալ կողոպտել են:

Թէև անգլիական գործակալատա-
րն որ և է պահանջում չէ ըրած,
սակայն արտաքին գործոց նախա-
րարն՝ հիւպատոսարան երթալով,
ցաւ յայտնել և ըսեր է թէ անգ-
լիական կառավարութեան և բըռ-
նաբարեալ կիներուն ընտանեաց
կողմէ չորսուելու պայմանաւ, կառա-
վարութիւնն պատրաստ է 450 000
ֆրանքի հատուցում մը ընել: Անգ-
լիկան գործակալատարն եղեւնա-
գործաց պատժումէն զատ ուրիշ
բան մը չէ պահանջած:

—Թէև բարեկարգութիւնն ու
անդորրութիւնը վերահաստատ-
ուած են Փիլիպէի մէջ, սակայն

երկու կողմանց մտքերն այնքան
գրգռեալ են որ կը վախցուի թէ
այս անդորրութիւն երկար չտևէ:
Փորրիկ միջադէպ մը կրնայ վերա-
բանալ վեհ. Վերջին կռուոյն մէջ
վնասեալ յոյներն՝ անշուշտ առաջին
առթիւն օգուտ պիտի բաղեն ի-
րենց վրէժը լուծելու համար, հա-
կառակ այն պաշտպանութեան, զոր
գաւառին զինուորական իշխանու-
թիւնը կ'ընձեռեն Պուլղարաց:

Յիրաւի կամ յանիրաւի, ընդհ-
կառավարիչը կ'ամբաստանուի թէ,
կ'ըսէ Էքսպրէս, մայիս 3 ի ողբալի
դէպքին առաջին առնու, եւ երբ
պատահեցաւ, զայն զսպելու չափ
աղբուլութիւն ցոյց չէ տուած: Ինչ
որ ալ լինի, գոհացուցիչ է տեսնել
որ առաւել կամ նուազ ծանր կեր-
պիւ. քանի մը վիրաւորներ է.
մէկ կամ երկու աւարի տրուած
խանութներէն զատ, մարդկային կե-
նաց կորուստ չէ պատահած:

Նիւթական վնասն աննշան է և
եթէ Հելլենական դրօշակին և աղ-
գին դէմ եղած թշնամանքը չլինէր,
միջադէպն ինքնին կը գոցուէր:
մայրաքաղաքիս Յունական թեր-
թերէն մին կ'առաջարկէ որ Օսմ.
զօրախումբ մը առժամապէս գրա-
ւէ զՓիլիպէ: Արեւելեան Բուլղարի
կազմակերպ օրէնքն արդէն նախա-
տեսած է զայս պարագայ, ի հար-
կին Օսմ. զօրք կոչելու իրաւունք
տալով ընդհ. կառավարչին, երբ
ժողովրդեան մէջ այնպիսի ծանր
խռովութիւններ ծագին, զորս զըս-
պելու անկարող լինին տեղական
իշխանութեան միջոցները:

Փիլիպէի յոյներն այս տնօրի-
նութեան օգտակարութիւնը գիտ-
նալով, աղերսագիր մը ուղղել են
վեհ. Սուլթանին, իւր բարձր
պաշտպանութիւնը խնդրելով:

Մայրաքաղաքիս Հելլենական
դեսպանատունը Փիլիպէի վերջին
դէպքերուն նկատմամբ գիտողու-
թիւններ ուղղել է առ Բ. Դուռն
որ սակայն կ'ըզուշտանայ որ եւ է
տնօրինութիւն մը ընելէ, մինչեւ որ
կալիլի փաշա իրմէ խնդրուած տե-
ղեկութիւնները կայսերական կա-
ռավարութեան:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Լոնտոն 12 մայիս.

Երեսփոխանական ժողովոյ այս
գիշերուան նստին մէջ, Լորտ Հա-
միլթընի առաջարկած բարեփոխու-
թիւնն 260 ի դէմ 29 ձայնիւ մեր-
ժուեցաւ, և 11,000,000 անգլիական
ոսկւոյ վարկն երկրորդ ընթերց-
մամբ քուէարկուեցաւ:

Լոնտոն 12 մայիս.

Երեսփոխանական ժողովն եր-
րորդ ընթերցմամբ քուէարկեց ընտ-
րական շրջանակաց վերաբաշխման
վերաբերեալ օրինաց ծրագիրը:

Լոնտոն 12 մայիս.

Անգլիական նախարարութեան
կարծիքը բաժանեալ է իւշանայի
մէջ ի գործ դրուած պատժական
օրինաց խնդրոյն վրայ:

Ուրբաթ օրը երեսփոխանական
ժողովոյ մէջ՝ այս խնդրոյ վրայ կա-
րեւոր վիճաբանութեան մը կ'ըս-
պասուի:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Համբարձման տօնին առթիւ,
Ամեն Սրբազան Պատրիարք Հայրը
վաղը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ
պիտի մատուցանէ Աղագային Հի-
ւանդանոցի Ս. Փրկչի մատրան մէջ:

այն ազգային բազմակարօտ հաս-
տատութեան յաւերժայեացեալ
հիմնադրին և բարեբարաց և անոնց
ննջեցեայց հոգւոյն համար, եւ այս
առիթու պիտի այցելէ Հիւանդա-
նոցի բոլոր սրահներն և պիտի մի-
թարէ 600է աւելի պատասպարեալ-
ներն:

Հարկ է արդեօք մասնաւորա-
պէս յորդոր կարգալ ժողովրդեան,
որ ինք եւս փութայ այդ ազգային
մեծ հաստատութեան տօնը տօնե-
լու, եւ իւր կարօտեալ եղբայրնե-
րն անձամբ միմիջարեւու: Այսպի-
սի յորդոր մը մեք աւելորդ կը
համարենք, զի ամեն ազգասէր եւ
գլխաւոր Հայու բնական պարտա-
կանութիւնն է գէթ տարին մի ան-
գամ այցելել այդ ազգային Մեծ
Տոնն, տեսնել անոր վիճակն և իւր
սրտէն բղիւսած նուէրը տալ ի մի-
թարութիւն պատասպարեաց: Այդ
պարտականութիւնը կատարելու
յարմարագոյն օրն է վաղն, և տա-
րակոյս չունինք թէ ամեն կարգի
ազգայինք, և մանաւանդ մեր մե-
ծատանց դասն, իւր նախորդաց
բարի օրինակին հետեւելով, պիտի
փութան յայց այդ ազգային Մեծ
Տոն և ի տես Ամեն Սրբազան
Պատրիարք Հօր անդրանիկ պատա-
րագին:

Իսկիւ տարու դերեզմանատան
համար կարգեալ մասնախումբը՝
կիրակի օրն Ս. Կարապետ եկե-
ղեցոյ խորհրդարանը գումարուե-
լով որոշեց որ յառաջիկայ կիրակի
առաւօտ թէ՛ Ս. Կարապետ, թէ՛ Ս.
Խաչ և թէ՛ Գուգիւնեան Ս. Լու-
սաւորիչ եկեղեցեաց մէջ յատուկ
ծանուցումներ լինելով՝ ժողովը-
դեան յորդոր կարգացուի որպէս
զի շինութեան մեծ գործին՝ որ — 8
հարկւր լիւրայն կը հասնի, կ'ըսուի —
իւր մասնակցութիւնը չզրանայ:

Յառաջիկայ կիրակի երեկոյն
օկսելով թաղին երեւելեաց պիտի
գլխաւոր ի հանգանակութիւն, և
հանգանակիչներն պիտի լինին՝ Ա-
լեաթեան Գրիգորիս և իզմիրեան
Մատթէոս Սրբազանները, Գաղա-
թեան Համբարձում և Փափազեան
երեւուած էֆէնտինները: Այնպէս

կան հանգանակիչները՝ մերթ ընդ-
մերթ պիտի փոխուին, բայց եկե-
ղեցականք՝ միշտ նոյն պիտի մնան,
տոմսակներ ևս չըջարեցրութեան
պիտի հանուին յետոյ:

ԱՌՈՂՋԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՎ Ս. ԽԱՅ

Ամէն մարդ գիտէ որ ի հնուց
անտի սովորութիւնն մը կայ, ըստ
որում ամուսնութիւնը կարելի չէ
ազգականաց մէջ մինչեւ որոշեալ
սահման մը: Հայոց համար հինգ
դար կը հաշուի ի վաղուց հետէ,
ամեն մէկ պորտը սերունդի մը նը-
շանակ լինելով: Այդ կը տեսնուի
որ, ժամանակէ մ'ի վեր, այդ սովո-
րութիւնը հետզհետէ ի կորուստ
մատնի սկսած է: Մինչև իսկ ուս-
եալ հոգեբաններ, պատմիչներ, օ-
րէնսգիրներ համարին ամուսնու-
թեանց վնասներուն չեն հաւատար:
Միայն եկեղեցին է որ այդ օրէնս-
դրութիւնը պաշտպանելու հետա-
մուտ է: Բայց ամէն եկեղեցի ալ
այդպէս չընէր: Հոն ուր Լուսաւոր-
չական եկեղեցին արգելք կը դնէ
ամուսնութեան, լուսեւորակներ դու-
րաւ կը թողարկէ զայն: Եւ այդպէս
բոլորովին բնաջնջ լինելու վտանգ-
եալ է այս կարեւոր սովորոյթ:

Թէ ինչ վնաս ունի համարին
ամուսնութիւնը, պէտք է զայդ փո-
քըր ինչ բացատրել: Երբեմն առ-
հասարակ կը կարծուէր թէ երբ
երկու մեծաւոր անձինք իրարու
հետ ամուսնանային, անպատճառ
հրէշ մը կամ խեղանդամ՝ էակ մը
կը ծնէր այդ միաւորութենէ: Հե-
ռու է այժմ այդ ժամանակ, և Պ.
Լա Բէռտը Ռօօի մի երկը՝ որ մաս-
նաւորապէս կը խօսի այդ նիւթի
վրայ և զոր քաջ ի զին առած է
Պ. Ժիւլ Սուրի Նուվէլ-Ռոլլի մէջ(*):
Հզօր փաստերով կը հերքէ այն հին-
աւուրց նախապաշարունակները:

(*) Նոնվէլ Ռոլլի, 1882, (էջ
388-389):

Սակայն ինչ որ ալ ըլլայ, համար-
ին ամուսնութիւնը չունին իրենց
վնասակար կողմերը: Հարկաւ ունին,
և այս կը տեսնուի գլխաւորաբար
ժառանգականութեան խնդրոյն
մէջ:

Ժառանգականութիւնը՝ այն տե-
սակ փոխանցում է որով սերեալը
սերողաց յատկութիւնները և տրա-
մադրութիւնները կուենան: Երկու
տեսակ է ժառանգականութիւնը,
• բնական, որպէս են դէմքի, գոյ-
նի, հասակի ևն նմանութիւնները,
բ. անբնական կամ ակտային, որ-
պէս են ժառանգական հիւանդու-
թիւնները (յիմարութիւն, լուսնո-
տութիւն, թորախտ, սրտի հիւան-
դութիւնք ևն):

Այդ փորձով տեսնուած է որ
երբ մի և նոյն ընտանեաց զաւակ-
ներ՝ որոնք մի և նոյն ժառանգա-
կան ակտային տրամադրութեանց
ենթակայ են, ամուսնանան իրարու
հետ, ժառանգականութեան յոռի
ազդեցութիւնը ևս առաւել զգալի
կը լինի սերեղաց վրայ: Ահա պատ-
ճառ մը, և համոզիչ պատճառ, որ
կ'ապացուցանէ համարին ամուս-
նութեանց յոռութիւնը:

Սակայն, ի բաց առեալ այդ պա-
րագայն, համարին ամուսնութիւնը
չատ պարագայից մէջ ալ անվնաս
են բոլորովին, ինչպէս ապացուցած
են զայն այլ և այլ հմուտ հեղե-
նակներ, որպէս Պրօքա, Տալի, Դէ-
ռիէ, Օկիւսթ վուադէն: Այս վեր-
ջինը կ'ըսէ որ կ'ազդէրազդաբար
բնակիչները, բայց ի փոքրաթիւ մա-
սէ մը, շարունակ մեծաւորաց հետ
կ'ամուսնանան: Այդ ժողովրդեան
կեանքը բաց օդին, ծովու մօտ, տ-
ղեհանքի մէջ բանիլ է, և այր ու
կին չ'աւտ կորովի բարձրահասակ և
քաջաւոր չ'են:

Տօքթ. Ֆէռիէ ալ Բոյեադ ա-
նուն աւանի համար կ'ըսէ թէ չկայ
տեղ մը Ֆրանսայի մէջ որ այդ ա-
ւանի բնակիչներու չափ մեծաւոր-
աց հետ ամուսնութիւն կատարէ,
և սակայն չկայ ժողովրդեղ մը՝ որ
անոնց պէս յաղթանդամ և հուժ-
կու ըլլալ: Այդ սքանչելի առող-
ջութիւնը կը պարտին անոնք ի-
րենց ծովային կենցաղավարութեան:
Տօքթ. Ալֆրէտ Պուռօսալ իւր

իսկ ընտանեաց մէջ վաթսուներեւթ
համարին միաւորութիւն համար
է, և սակայն յոյժ արդիւնաւոր և
քաջաւոր եղած է այդ գերդաս-
տան:

Ուրեմն, ի բաց առեալ այն պա-
րագայները՝ յորս ժառանգական
ակտեր յոյժ վտանգաւոր կ'ընան
ընել համարին ամուսնութիւնները,
չատ պարագայից մէջ թողարկելի
պէտք է համարել զայն, եւ ըստ
այնմ բարեխոսելու է օրէնքը՝ որ
չափազանց պահանջող է, մանա-
ւանդ մեր մէջ: Լաւ կը լինի որ
մեր Պատրիարքարանը ի նկատ առ-
նու զայս կարեւոր խնդիր, որ ե-
թէ ոչ ատ՝ գոնէ ի Հայաստան և
ի փոքր Ասիայի կրօնափոխութեան ի-
րաց տեղի կուտայ յաճախ:

ՏՈՒՐԹ. Ռ. ՌՕՔԵՆՍՈՆ

Ա Ջ Դ

Ինչպէս որ յայտնի է, Բուսթիլիէ-
կաթնաղեաց վիճակահանութիւնը երկու
ամիսը մի անգամ տեղի կ'ունենայ ար-
քուշի փողերանոցին մէջ:

Այս անգամ 92 րոյն տեղի պիտի
ունենայ յունիս 1 ին (ըստ Եւրոպ.) և
500 թիւեր պիտի շահին:

Առաջին պարգեւն է, 500,000,
երկրորդը 25,000 ֆր., ասոնցմէ զառ
48 թիւեր ևս 75 000, իսկ մնացեալ
450 թիւերը պիտի շահին 400 ականէն
180,000 ֆր. ուստի այս առիթ բաղ-
դաթիւեր ի վաճառ հասած եմ: Շահելի
գումարին ամբողջն ստանալու իրա-
ւունք ունեցող բաղդաթուոյն գին 7 1/2,
կէսինը 5 և մէկ քառորդինը 5 դահե-
կան, մէհիւր 20ի հալուով վաճառող
դաց տասանորդ կը տրուի:

Կարգաւոր թիւ ալիքն — 1. 2.
3. 4. 5. — առնուլ փափաքողը պէտք
է այժմէն գնեն:

Գաւառներէն դրամի տեղ դրոյմ
(բուլ) և ամեն լեզուէ նամակ կ'ընդուն-
ուին:

Ի վաղուց չնայուած բաժնեթղթոց
թիւերը — որու քով որ գտնուի — առ-
մեղ զրկուած ատեն դիտողութեամբ
կը նայինք, ու չափած կամ չչափած՝
կ'իմացնենք քանից որ և է փոխարինու-
թեան: Յանձնարարութիւնը ընդ փոյթ
կը կատարուին:

ՏՈՒՐԹ. Ռ. ԳՈՒՂԱԳՍԵՔԵԱՆ

Կարթա կամուրջի գլուխ թիւ 55

Ծ Ա Ղ Կ Ա Ք Ա Ղ

ՅԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՅ

288. Եռանդ առանց գիտութեան
է հուր սուսնց լուսոյ:

189. Առող կազմութիւնն արե-
քակն է կենաց:

290. Լաւ քննադատութիւնն ըս-
տոր դասուած է լաւ հեղինակու-
թենէ, սակայն տասն լաւ հեղինա-
կաց դէմ լաւ քննադատ մը հապիւ
կրնայ գտնուիլ:

291. Տօլար մը գողնալն ոճիր մ'է.
բայց ամբողջ երկիր մը և անոր բնա-
կիչները գողնալն ինքնակալութիւն
մ'է:

292. Ֆիգիբական և բարոյական
պիտութիւն յաւէտ միասին չգտնուին:

293. Շատախօս մարդ մը լռեցնե-
լու միակ ճանքան՝ անկէ նուազ խօ-
սիլն է:

294. Շատ բաներու մէջ՝ ինչ որ
մեր վրայ զմեզ ամենէն քիչ կը վար-
մացնէր, այլոց վրայ զմեզ շատ կը
շարմացնէ:

295. Ոչ ոք կարէ լաւ խօսող մը լինել
մինչեւ որ չսովորի մոխի ընելու ար-
ուեստը:

296. Տեսակ մը հետաքրքրութիւն
կայ՝ որ ամեն բանով կը սնանի, և
նման միւլիկին՝ ո՛րքան շատ ուտէ,
այնքան քիչ կը մեծնայ:

— 132 —

Խօսքը պիտի շարունակէր, երբ յանկարծ
ականջ դրաւ դէպ ի դուռը:

— Սագ-ա-Բաղդին է, ըսաւ ցած ձայնով առ
կօթթրան:

— Կը վախնա՞ք որ դիս հոս կը տեսնէ, հար-
ցուց այս վերջինը:

— Գէթ կը փախաբլիմ որ չիմանայ ինչ որ
պիտի ըսեմ ձեզ:

— Բայց առանձին չէ. . . սանդուղին վրայ
որոշապէս երկու ձայն կը լսուի:

Մանկամարդ աղջկին արդէն կօթթրանի հետ
ի միասին ոտը ելած և դուռը բանալու գնա-
ցած էր:

Սանդուղին գաւթին վրայ երկու անձ կային,
որք ձայնին կողմը դարձան:

Մին՝ Սագ-ա-Բաղդին էր:

Միւսը՝ Պ. տը Լօրսէյ:

Պարոնը բարեւեց:

— Ներեցէ՛ք օրիորդ, ըսաւ կատարեալ քա-
ղաքավարութեամբ մը, այրի տիկին Տիւմօնի
խօսելիք ունէի, և զայն իւր տունը չգտնելով...

— Տիկին Տիւմօն դուրս ելած է, պատաս-
խանեց Շարմէթ, բայց եթէ իրեն ընելիք դե-
կուցում մ'ունիք, իւր օրդին եւ ևս մտադիւր
յանձն կ'առնենք զայն:

— Անհուն շնորհակալութիւն, օրիորդ, պա-
տասխանեց Պ. տը Լօրսէյ, միայն պիտի աղա-
չեմ զձեզ որ բարեհաճիք այցեւորուի յանձնել
տիկին Տիւմօնի, խնդրելով իրմէ որ կրցածին
չափ շուտ տպարանս գալ դիս գտնէ:

— 149 —

— Մի կը զրկէր ձեզ զայն:

— Ձեմ գիտեր:

— Վերջապէս, ինչ կը պարունակէր այդ
տոմսը:

— Ձեզ բերած եմ զայն. . . կարդացէ՛ք, և
դուք ըսէ՛ք թէ ինչ պէտք է խորհիմ աղոր վը-
րայ:

Շարմէթ առաւ տոմսն, և անյազարար կար-
դաց անոր պարունակութիւնը:

Նրբ աւարտեց, առանց բան մ'ըսելու՝ պա-
տահանին յենարանին վրայ դրաւ զայն:

— Լաւ, հարցուց կօթթրան ուժգնապէս, ինչ
խորհիլ պէտք է այս ամենուն վրայ: Կրնա՞ք
լուսարանել այս գաղտնիքն, և ինձ պէս կ'են-
թաղէ՞ք թէ օրիորդ տ'Օրփանոն գրած է այս
տոմսը:

Շարմէթ ապիւր որոշմանը վրայ մտածել ձե-
ւացուց:

— Պարոն կօթթրան, ըստ վերջապէս՝ գրե-
թէ հանդիսաւոր ձայնով մը, Բարիդի փողոցնե-
րուն մէջ դիպուածով ձեզ հանդիպած լինելուս
համար միայն կը ճանչեմ զձեզ: Բայց այն մի
քանի վայրկեաններն՝ զորս ձեր ընկերակցու-
թեամբ անցուցի, ինձ լուրջ փտահոյութիւն մը
ներշնչեցին ձեր պատուաւորութեան և ուղղա-
մտութեան վրայ. . .

— Ա՛հ, իրաւունք ունիք, Շարմէթ, պա-
տասխանեց կօթթրան. ինչ ծառայութիւն ալ
որ ինձմէ խնդրէք, կ'երդնում թէ՛ կեանքս և
արիւնս բոլորովին ձերն են:

